

Neljapäev, 25. märts 2021

P9_TA(2021)0115

Serbiat käsitlevad 2019.–2020. aasta aruanded

Euroopa Parlamendi 25. märtsi 2021. aasta resolutsioon Serbiat käsitlevate komisjoni 2019.–2020. aasta aruannete kohta (2019/2175(INI))

(2021/C 494/15)

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse ühelt poolt Euroopa ühenduste ja nende liikmesriikide ning teiselt poolt Serbia Vabariigi vahel sõlmitud stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingut, mis jõustus 1. septembril 2013. aastal,
- võttes arvesse Serbia poolt 19. detsembril 2009. aastal esitatud Euroopa Liidu liikmeks astumise avaldust,
- võttes arvesse komisjoni 12. oktoobri 2011. aasta arvamust Serbia ELi liikmeks saamise avalduse kohta (COM(2011)0668), Euroopa Ülemkogu 1. märtsi 2012. aasta otsust anda Serbiale kandidaatriigi staatus ning Euroopa Ülemkogu 27.–28. juuni 2013. aasta otsust alustada Serbiaga läbirääkimisi ELiga ühinemiseks,
- võttes arvesse 19.–20. juunil 2003. aastal Thessaloníkis toimunud Euroopa Ülemkogu kohtumise eesistujariigi järeldusi,
- võttes arvesse ELi ja Lääne-Balkani riikide 17. mai 2018. aasta tippkohtumisel vastu võetud Sofia deklaratsiooni ja sellele lisatud Sofia prioriteetide kava,
- võttes arvesse ÜRO Julgeolekunõukogu 10. juuni 1999. aasta resolutsiooni 1244, Rahvusvahelise Kohtu 22. juuli 2010. aasta nõuandvat arvamust, mis käsitleb Kosovo iseseisvuse ühepoolse väljakuulutamise kooskõla rahvusvahelise õigusega, ning ÜRO Peaassamblee 9. septembri 2010. aasta resolutsiooni 64/298, milles võeti teadmiseks Rahvusvahelise Kohtu arvamus ning tunnustati ELi valmisolekut hõlbustada Serbia ja Kosovo dialoogi,
- võttes arvesse 19. aprilli 2013. aasta Serbia ja Kosovo valitsuste suhete normaliseerimise põhimõtete esimest kokkulepet, 25. augusti 2015. aasta kokkuleppeid ning käimasolevat ELi hõlbustatavat suhete normaliseerimise dialoogi,
- võttes arvesse 28. augustil 2014. aastal algatatud Berliini protsessi,
- võttes arvesse oma 29. novembri 2018. aasta resolutsiooni, milles käsitletakse komisjoni 2018. aasta aruannet Serbia kohta ⁽¹⁾,
- võttes arvesse ELi-Serbia parlamentaarse stabiliseerimis- ja assotsieerimiskomitee avaldust ja soovitusi, mis võeti vastu komitee 30.–31. oktoobril 2019. aastal toimunud 11. kohtumisel,
- võttes arvesse komisjoni 5. veebruari 2020. aasta teatist „Ühinemisprotsessi tõhustamine – Lääne-Balkani riikide usutavad väljavaated saada ELi liikmeks“ (COM(2020)0057),
- võttes arvesse nõukogu 5. juuni 2020. aasta järeldusi Lääne-Balkani partneritega rände ja julgeoleku valdkonnas tehtava koostöö tõhustamise kohta,
- võttes arvesse komisjoni 29. mai 2019. aasta teatist „2019. aasta teatis ELi laienemisstrateegia kohta“ (COM(2019)0260) ja sellele lisatud komisjoni talituste töödokumenti, mis käsitleb 2019. aasta aruannet Serbia kohta (SWD(2019)0219),
- võttes arvesse komisjoni 6. oktoobri 2020. aasta teatist „2020. aasta teatis ELi laienemispoliitika kohta“ (COM(2020)0660) ja sellele lisatud komisjoni talituste töödokumenti, mis käsitleb 2020. aasta aruannet Serbia kohta (SWD(2020)0352),

⁽¹⁾ ELT C 363, 28.10.2020, lk 119.

Neljapäev, 25. märts 2021

- võttes arvesse 6. oktoobri 2020. aasta teatist „Majandus- ja investeerimiskava Lääne-Balkani jaoks“ (COM(2020)0641) ja komisjoni talituste töödokumenti „Guidelines for the Implementation of the Green Agenda for the Western Balkans“ (Suunised Lääne-Balkani rohelise tegevuskava rakendamiseks) (SWD(2020)0223),
  - võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 8. aprilli 2020. aasta ühisteatist „Teatis ELi üleilmse tegevuse kohta seoses COVID-19ga“ (JOIN(2020)0011),
  - võttes arvesse komisjoni 21. aprilli 2020. aasta hinnangut Serbia 2020.–2022. aasta majandusreformide programmi kohta (SWD(2020)0064) ning ühiseid järeldusi ELi, Lääne-Balkani riikide ja Türgi vahelise majandus- ja rahandusteemalise dialoogi kohta, mille nõukogu võttis vastu 19. mail 2020,
  - võttes arvesse komisjoni 29. aprilli 2020. aasta teatist „Lääne-Balkani riikide toetamine COVID-19 puhanguga võitlemisel ja pandeemiajärgsel taastumisel“ (COM(2020)0315),
  - võttes arvesse 10. detsembril 2019. aastal toimunud Serbiaga peetava ühinemiskonverentsi üheteistkümnendat ministrite tasandi kohtumist, kus alustati läbirääkimisi 4. peatüki „Kapitali vaba liikumine“ üle,
  - võttes arvesse Euroopa Parlamendi hõlbustatava ja parlamendivalimiste korraldamise tingimuste parandamist käsitleva erakondadevahelise dialoogi esimese etapi järeldusi,
  - võttes arvesse 21. juunil 2020. aastal Serbias toimunud parlamendivalimisi käsitleva OSCE/ODIHRi spetsiaalse valimiste hindamissiooni lõpparuannet, mis avaldati 7. oktoobril 2020,
  - võttes arvesse 11. novembril 2020. aastal avaldatud ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo ekspertide pressiteadet, milles käsitletakse muret seoses rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse kuritarvitamisega, et valitsusväliste organisatsioonide tegevus sihikule võtta ja seda piirata,
  - võttes arvesse Euroopa riikide korrupsioonivastase ühenduse (GRECO) Serbiat käsitlevat teist vastavusaruannet korrupsiooni ennetamise kohta seoses parlamendiliikmete, kohtunike ja prokuröridega, mis avaldati 26. novembril 2020 neljanda hindamisvooruna osana,
  - võttes arvesse naistevastase vägivallega ja perevägivallega võitlemise eksperdirühma 22. jaanuari 2020. aasta Serbiat käsitleva alushindamise aruannet,
  - võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone Serbia kohta,
  - võttes arvesse oma 19. juuni 2020. aasta soovitusi nõukogule, komisjonile ja komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, mis käsitleb Lääne-Balkanit pärast 2020. aasta tippkohtumist⁽²⁾,
  - võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja Lääne-Balkani riikide parlamentide esimeeste ühisdeklaratsiooni, mis avaldati 28. jaanuaril 2020 toimunud tippkohtumisel, mille kutsus kokku Euroopa Parlamendi president koos Lääne-Balkani riikide parlamentide juhtidega,
  - võttes arvesse 6. mail 2020. aastal videokonverentsi teel toimunud ELi ja Lääne-Balkani tippkohtumisel kokku lepitud Zagrebi avaldust,
  - võttes arvesse Berliini protsessi raames 10. novembril 2020. aastal toimunud ELi ja Lääne-Balkani tippkohtumist,
  - võttes arvesse kodukorra artiklit 54,
  - võttes arvesse väliskomisjoni raportit (A9-0032/2021),
- A. arvestades, et Serbiat, nagu iga riiki, kes soovib saada ELi liikmesriigiks, tuleb hinnata tema enda saavutuste põhjal seoses ühinemiseks vajalike kriteeriumide kogumi ja ühiste väärtuste täitmise, rakendamise ja järgimisega, ning arvestades, et ühinemise ajakava ja edenemise määrab vajalike reformide kvaliteet ja neile pühendumine;

(²) Vastuvõetud tekstid, P9_TA(2020)0168.

Neljapäev, 25. märts 2021

- B. arvestades, et demokraatia, inimõigused ja õigusriik on ELi aluseks olevad põhiväärtused ning need on laienemis- ning stabiliseerimis- ja assotsieerimisprotsesside keskmes; arvestades, et nendes valdkondades püsivate suurte probleemide lahendamiseks on vaja kestlikke reforme;
- C. arvestades, et Serbia peab nii riigisiselt kui ka rahvusvahelistes suhetes saavutama pöördumatud tulemused inimväärikuse, vabaduse, demokraatia, võrdsuse, õigusriigi ja inimõiguste, sealhulgas rahvusvähemustesse ja muudesse vähemusrühmadesse kuuluvate isikute õiguste austamise valdkonnas väärtuste järgimise, nende hoidmise ja nende kaitsmise vallas;
- D. arvestades, et alates Serbiaga läbirääkimiste alustamisest on avatud 18 peatükki, millest kaks on ajutiselt suletud; arvestades, et Serbia on otsustanud ELi uue laienemise meetodika heaks kiita;
- E. arvestades, et kohtureformi ja põhiõiguste valdkonnas (23. peatükk) ning õiguse, vabaduse ja turvalisuse valdkonnas (24. peatükk) ei ole püsivaid edukaid tulemusi veel saavutatud; arvestades, et nõukogu on otsustanud, et ei ava praegu Serbiaga rohkem peatükke;
- F. arvestades, et riikide korrupsioonivastase ühenduse (GRECO) hinnangul on olukord Serbias täielikult mitterahuldav ning Serbia ei ole täitnud GRECO soovitusi parlamendiliikmete, kohtunike ja prokuröride korrupsiooni ennetamise osas;
- G. arvestades, et ELi pühendumus õigusriigi edendamisele laieneb Serbiale, kus EL peaks jätkama oma koostööd Euroopa Nõukoguga, et toetada Serbiat hädavajalike reformide ja koolituste elluviimisel õiguse, korrupsioonivastase võitluse, inimõiguste edendamise ning vaba ja sõltumatu meedia ja kodanikuühiskonna rolli vallas, ning jälgima nendes valdkondades tehtud edusamme kooskõlas laienemise läbivaadatud meetodikaga;
- H. arvestades, et Serbia on huvitatud suhete normaliseerimisest Kosovoga;
- I. arvestades, et Serbia on jätkuvalt pühendunud piirkondlikule koostööle ja heanaaberlikele suhetele;
- J. arvestades, et Serbia on jätkuvalt pühendunud toimiva turumajanduse loomisele ning on jätkanud stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingust tulenevate kohustuste täitmist, ehkki endiselt on mitmeid vastavusprobleeme; arvestades, et korrupsioon takistab jätkuvalt majanduse arengut;
- K. arvestades, et Serbia on ratifitseerinud kõik Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) peamised konventsioonid;
- L. arvestades, et väljendusvabadus ja meedia sõltumatus on endiselt tõsised mureküsimused, millele tuleb esmajärjekorras tähelepanu pöörata;
- M. arvestades, et parlamendivalimiste korraldamise tingimuste parandamist käsitlev erakondadevaheline dialoog, mida hõlbustab Euroopa Parlament, on jätkuvalt ainulaadne platvorm, mille abil saavutada konsensus valimiste tingimuste parandamiseks;
- N. arvestades, et EL leppis kokku 374 miljoni euro ümberjaotamises ühinemiseelse abi rahastamisvahendist, et aidata selles piirkonnas leevendada COVID-19 sotsiaal-majanduslikku mõju;
- O. arvestades, et EL on näidanud oma pühendumust Lääne-Balkani riikide Euroopa-suunalistele tulevikuväljavaadetele ning kaasanud 3,3 miljardi euro ulatuses investeringuid, et tegeleda tervishoiukriisiga ning COVID-19 pandeemia majanduslike ja sotsiaalsete tagajärgede leevendamiseks;
- P. arvestades, et COVID-19 pandeemia majanduslike ja sotsiaalsete tagajärgede leevendamiseks on EL peamine Serbiale abi ja toetuse pakkuja; arvestades, et Serbia on saanud tervishoiusektori jaoks 15 miljonit eurot otsetoetusi, sotsiaalse ja majandusliku taastumise jaoks 78,4 miljonit eurot toetusi ning 93,4 miljonit eurot abifondidest;
- Q. arvestades, et Serbia saab ühinemiseelse abi rahastamisvahendi (IPA) kaudu ELi abi, ning perioodiks 2014–2020 on Serbiale soovituslikult ette nähtud kokku 1,5391 miljardit eurot;

Neljapäev, 25. märts 2021

- R. arvestades, et EL on Serbiale suurim finantsabi andja; arvestades, et EL on viimase 18 aasta jooksul andnud Serbiale toetustena enam kui 3,6 miljardit eurot kõigi valdkondade jaoks alates õigusriigist, avaliku halduse reformimisest, sotsiaalarengust, keskkonnast kuni põllumajanduseni; arvestades, et EL on toetanud Serbiat alates 2007. aastast IPA kaudu kokku 2,79 miljardi euroga;
- S. arvestades, et Serbia on ELiga kaubanduse ja majanduse vallas lõimumisest palju kasu saanud; arvestades, et EL on Serbia suurim kaubanduspartner, kes moodustas 2018. aastal Serbia kaupade kogueksportidist 67 % ja koguimpordist enam kui 60 %; arvestades, et aastatel 2010–2018 ulatusid ELi investeeringud Serbias kokku rohkem kui 13 miljardi euroni;
- väljendab heameelt asjaolu üle, et ELi liikmesus on jätkuvalt Serbia strateegiline eesmärk ja et see kuulub vastmoodustatud valitsuse prioriteetide hulka; võtab teadmiseks asjaolu, et kõik parlamendis esindatud erakonnad toetavad Serbia lõimumist ELiga; ergutab Serbia ametivõime näitama avalikus arutelus aktiivsemalt ja ühemõttelisemalt oma pühendumust Euroopa väärtustele ning ootab Serbialt nii sõnades kui ka tegudes selget ja ühemõttelist pühendumist, et täita nähtaval ja kontrollitaval viisil oma kohustusi ELiga ühinemiseks;
  - rõhutab, kui oluline on lisada Serbiaga peetavatele ühinemisläbirääkimistele rohkem dünaamikat ning rakendada kiiresti uut laienemismetoodika, mis põhineb temaatiliste läbirääkimiste peatükkide klastritel ja järkjärgulisel üleminekul üksikutele ELi poliitikavaldkondadele ja programmidele, rõhutades samas Serbia kodanikele otsest huvi pakkuvaid selgeid ja käegakatsutavaid stiimuleid;
  - rõhutab, et pärast 21. juunil 2020. aastal Serbias toimunud valimisi on uue mandaadi loodud hoog võimalus teha olulisi edusamme Serbia Euroopa-väljavaate suunas; on seisukohal, et täiendavaid läbirääkimispeatükke tuleks avada ainult siis, kui Serbia võtab endale vajalikud kohustused ja viib vajalikud reformid ellu; märgib, et peatükkide avamine on Serbias kestlike reformide ja Euroopa-meelsete muutuste saavutamiseks oluline vahend;
  - palub, et komisjon ja nõukogu – kaasates vajaduse korral Serbia partnereid – võtaksid vajalikke meetmeid, et rakendada läbivaadatud laienemismetoodika sätteid, eelkõige neid, mis puudutavad temaatilisi läbirääkimisklastreid, ning kasutama seda uut metoodikat kui võimalust kiirendada Lääne-Balkani riikide laienemisprotsessi ja määrata koos Serbiaga kindlaks Serbia läbirääkimisprotsessi uued etapid;
  - avaldab heameelt koostöö üle, mis toimub Serbia valitsuse ja Euroopa Liidu küsimustes moodustatud rahvuskonventsiooni rahvusassamblee vahel; kutsub Serbia valitsust üles määrama võimalikult kiiresti Euroopa Liidu juures tegutseva Serbia ühinemisläbirääkimiste meeskonna uue juhi; palub Serbia parandada ka Euroopa integratsiooni ministeeriumi haldussuutlikkust, et ühinemisläbirääkimisi paremini läbi viia ning teha kõik endast olenev, et muuta Euroopa integratsiooniprotsess võimalikult kaasavaks ja avatuks;
  - märgib, et Serbia on jätkuvalt parandanud oma õigusaktide vastavusse viimist *acquis*'ga ja nende rakendamist, ning peab seda jätkama; väljendab kahetsust selle üle, et vastavusse viimine on toimunud tunduvalt aeglasemalt kui valitsusel algselt kavas oli, rõhutab, et edusammud 23. peatüki (kohtusüsteem ja põhiõigused) ja 24. peatüki (õigus, vabadus ja turvalisus) on piiratud; märgib, et suhete normaliseerimine Kosovoga ja põhiõiguste tõeline järgimine on jätkuvalt hädavajalikud ja need määravad ühinemisläbirääkimiste tempo;
  - väljendab kahetsust, et Serbia reformikava paljudes valdkondades ei ole tehtud edusamme ning et küsimustes, mis on ELiga ühinemiseks põhimõttelise tähtsusega, on toimunud isegi tagasimeinekuid; palub komisjonil muuta aruandlusmetoodikat, et võtta arvesse märkimisväärsed tagasimeinekuid ja saata selge sõnum läbirääkijariikidele, sealhulgas Serbiale;
  - rõhutab, kui tähtis on, et Serbia sidusrühmad jagaksid strateegiliselt teavet ELiga ühinemisega kaasnevate hüvede kohta; rõhutab, et avalik arutelu ELiga ühinemise üle peab põhinema faktidel, ning et sellega tuleb edendada nende põhiõiguste ja demokraatlike väärtuste täielikku austamist;
  - julgustab Serbia ametivõime näitama avalikus arutelus aktiivsemalt oma pühendumust Euroopa väärtustele ning muutma oma sõnumid läbipaistvamaks, muu hulgas võimaldades üldsusele juurdepääsu teabele ja laiendades koostööd ametiasutuste ja kodanikuühiskonna vahel; väljendab muret selle pärast, et riiklikult rahastatud meediaväljaanded, milles sageli tsiteeritakse ametikandjaid, aitavad kaasa ELi-vastase retoorika levitamisele Serbias;

Neljapäev, 25. märts 2021

10. kutsub Serbiat ja ELi liikmesriike üles rakendama Euroopa-suunalise tulevikuväljavaatega seoses aktiivsemat ja tõhusamat kommunikatsioonipoliitikat, mis on suunatud nii Serbia kui ka ELi kodanikele, sealhulgas rahvusvähemustele; rõhutab, et Euroopa Liidu rahvaste ja Serbia rahva vahel on ajaloolised sõpruse ja vendluse sidemeid;

11. märgib, et Serbia on andnud kolmandatele riikidele ebaproportsionaalse nähtavuse; kutsub Serbiat, komisjoni ja ELi delegatsiooni Serbias tõstma rohkem esile ELi ja Serbia vahelise tiheda partnerluse rolli ja selle eeliseid, reklaamides muu hulgas ELi rahastatud projekte ja reforme; märgib, et hädavajalik on suhelda väljaspool peamisi linnu elavate Serbia kodanikega ning kutsub ELi üles suurendama veelgi toetust rohujuuretasandil tegutsevale kodanikuühiskonnale;

12. nõuab uute võimaluste loomist kõrgetasemelise poliitilise ja valdkondliku dialoogi jaoks Lääne-Balkani riikidega, et tagada tugevam juhtimine ja kõrgema tasandi kaasamine, mida nõuti ka muudetud laienemise meetodikas; usub, et Euroopa tuleviku teemalise konverentsi raames tuleks aktiivselt ja asjakohaselt kaasata Serbia ja teiste Lääne-Balkani riikide esindajaid, nii valitsuse tasandil kui ka kodanikuühiskonnast ja noorteorganisatsioonidest;

13. võtab teadmiseks OSCE/ODIHRi spetsiaalse valimiste hindamissmissiooni lõpparuande järeldused, et 21. juunil 2020. aastal toimunud parlamendivalimised korraldati tõhusalt, kuid valitsuserakonna domineerimine, sealhulgas ka meedias, tekitas muret; peab kahetsusväärseks pikaajalisi suundumusi valijate survestamise, meedia kallutatuse ning riigiametnike tegevuse ja parteikampaaniate vaheliste piiride hägustumise vallas; juhib sellega seoses tähelepanu riigi rahastatud desinformatsiooni levitamise kampaaniatele, mille eesmärk oli muuta valimiste osas arvamusi;

14. väljendab heameelt ODIHRi soovitude rakendamise töörühma loomise üle; kutsub Serbia ametivõime üles tegelema terviklikult kõigi ODIHRi soovitustega enne järgmisi valimisi; rõhutab, et selles protsessis peaksid jätkuvalt osalema kodanikuühiskonna organisatsioonid, kellel on olemas teadmised valimistingimuste kohta;

15. märgib murega, et vaid mõni nädal enne kavandatud valimisi võeti parlamendis vastu olulised muudatused valimissüsteemis, sealhulgas alandati valimiskünnist, ilma et seda oleks üldsusega nõuetekohaselt arutatud; märgib, et valimisseaduse põhiosi ei tohiks Veneetsia komisjoni kohaselt vähem kui aasta enne valimisi olulisel määral muuta;

16. peab kahetsusväärseks, et osa opositsioonist otsustas valimisi boikoteerida ning rõhutab, et arvestades OSCE/ODIHRi spetsiaalse valimiste hindamissmissiooni järeldusi, milles rõhutati Serbia poliitilise maastiku tõelise pluralismi puudumist ja killustatust, vastutavad valimistingimuste parandamise eest kõik poliitilised jõud, eelkõige valitsusasutused; rõhutab, et ainus viis tagada oma valijaskonna poliitiline esindatus ja võime otsustusprotsessi mõjutada on osaleda poliitilistes ja valimisprotsessides; kutsub opositsiooni üles läbirääkimistele naasma ning jätkama poliitilises ja parlamentaarses tegevuses osalemist; märgib, et kuna mõned opositsioonierakonnad boikoteerisid valimisi, iseloomustab hiljuti tegevust alustanud uut Serbia parlamendi koosseisu valitseva koalitsiooni valdav enamus ja elujõulise opositsiooni puudumine, mis ei soodusta poliitilise pluralismi saavutamist riigis;

17. tuletab meelde Veneetsia komisjoni sätestatud valimispõhimõtteid ning märgib murega, et president Aleksandar Vučić kuulutas välja ennetähtaegsed valimised, kui see ei olnud põhiseaduslikult põhjendatud ega poliitiliselt vajalik, teatades samas Serbia presidendi ja riigi suurima erakonna juhina, et presidendi, parlamendi ja kohalikud valimised toimuvad 2022. aasta kevadel Belgradis kõik ühel päeval;

18. väljendab heameelt, et Serbia Rahvussambleega on loodud erakondadevaheline dialoog, mida hõlbustab Euroopa Parlament, ning et Serbia ametivõimud ja parlamendi enamus on võtnud esialgseid meetmeid valimistingimuste parandamiseks; nõuab, et jätkataks erakondadevahelise dialoogi raames võetud muude kohustuste rakendamist;

19. väljendab heameelt, et Serbia on alanud teine etapp Rahvussambleega peetavas erakondadevahelises dialoogis, mida vahendab Euroopa Liit koos kõigi Serbia asjaomaste sidusrühmade ja Euroopa-meelsete poliitiliste jõudude kaasamisega, et parandada poliitilist kliimat ja tõsta usaldust kogu poliitilisel skaalal ning saavutada kooskõlas rahvusvaheliste vaatlusmissioonide soovitustega konsensus valimisprotsessiga seotud lahendamata küsimustes; nõuab tungivalt, et niipea kui võimalik toimuksid uued erakondadevahelise dialoogi voorud, ning kutsub kõiki pooli üles määrama

Neljapäev, 25. märts 2021

kindlaks selged eesmärgid, kriteeriumid, võrdlusalused ja partnerid; rõhutab, et erakondadevaheline dialoog tuleks lõpule viia aegsasti enne eelseisvaid valimisi, et jätta piisavalt aega vajalike õiguslike ja muude valimistingimuste muudatuste rakendamiseks ja tegelikuks täitmiseks, et luua enne valimisi võrdsed tingimused; tuletab meelde, et valitsus ja sõltumatud organid peavad tagama erakondadevahelise dialoogi raames võetud kohustustega seotud õigusraamistike täieliku ja nõuetekohase rakendamise;

20. on seisukohal, et vastuvõetamatud verbaalsed rünnakud ja vaenukõne juhtumid Euroopa Parlamendi liikmete vastu, eelkõige nende vastu, kes esindavad Euroopa Parlamenti suhetes Serbiaga, sealhulgas ELI-Serbia parlamentaarse stabiliseerimis- ja assotsieerimiskomitee delegatsiooni esimehe ja liikmete ning pooltevahelise dialoogi hõlbustajate vastu, on teod, mis ei ole kooskõlas Serbia stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingust tulenevate kohustustega; nõuab, et rahvuskoogu esimees ja fraktsioonide esimehed kaitseksid demokraatliku arutelu pidamise norme;

21. kutsub uut valitsust üles töötama tõhusate ja kontrollitavate põhireformide läbiviimise nimel ning tegelema struktuuriliste reformide ja puudustega õigusriigi, põhiõiguste, meediavabaduse, korruptsiooni tõkestamise ning demokraatlike institutsioonide ja avaliku halduse toimimise vallas;

22. märgib murega, et üldiselt on korruptsioon endiselt valdkond, kus on tehtud vähe edusamme; väljendab heameelt sammude üle, mis on astutud selleks, et tagada korruptsioonivastase ameti sõltumatus, samuti korruptsioonijuhtumite lahendamisel seni saavutatud tulemuste üle; julgustab tegema rohkem edusamme eeskätt suurkorruptsiooni käsitlevate juhtumite korral juurdluste, süüdistuste ja lõplike kohtuotsuste osas paremate tulemuste saavutamisel ning korruptsiooni tõkestamise seaduste rakendamisel kooskõlas ELi õigustiku ja riikide korruptsioonivastase ühenduse (GRECO) soovitustega; väljendab heameelt hiljutise GRECO aruande avaldamise üle ning julgustab justiitsministeeriumit töötama soovitude rakendamise nimel;

23. juhib tähelepanu asjaolule, et GRECO viimase aruande kohaselt on Serbia GRECO poolt 2015. aastal tehtud soovitusi ainult osaliselt rakendanud ning olukord riigis on üldiselt ebarahuldav; rõhutab, et oluline on jätkata tõhusat korruptsioonivastast võitlust, ning palub Serbia ametiasutustel täita nimetatud soovitused võimalikult kiiresti; on mures korruptsiooni ennetamise seaduse hiljutiste muudatuste pärast seoses „riigiametnike“ mõiste määratlusega, sest muudatus tehti läbipaistmatult ja kiirustades ning sellega piiratakse märkimisväärselt nende isikute arvu, kelle suhtes seadust kohaldatakse, see aga nõrgendab veelgi korruptsioonivastaseid mehhanisme ja avab varem ebaseaduslikuks peetud võimalusi riigiressursside kuritarvitamiseks;

24. nõuab tungivaltp, et Serbia saavutaks veenvaid tulemusi, sealhulgas teeks püsivaid edusamme tõhusate uurimistega sellistes probleemivaldkondades nagu kohtusüsteem, väljendusvabadus ning võitlus korruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastu, eeskätt avalikkusele suurt huvi pakkuvate juhtumite puhul, sealhulgas Krušiki, Jovanjica ja Telekom Srbija juhtumid, samuti parandaks tulemusi suurkorruptsiooni juhtumite uurimisel, süüdistuste esitamisel ja kohtuotsuste tegemisel, sealhulgas kuritegelikul teel saadud vara arestimine ja konfiskeerimine; kordab oma 2018. aasta nõudmist tagada Belgradis Savamala linnajaos eraomandi ebaseadusliku lammutamise küsimuses õiglus; märgib, et uus korruptsiooni tõkestamise seadus on olnud jõus alates 1. septembrist 2020;

25. tuletab Serbiale meelde, et on vaja suurendada jõupingutusi, et tõhusalt võidelda korruptsiooniga, keskendudes korruptsiooni ennetamisele ja tõkestamisele, võttes muu hulgas vastu uue korruptsioonivastase strateegia, mille aluseks on usaldusväärne ja realistlik tegevuskava ning tõhus koordineerimismehhanism;

26. palub Serbial tõhustada organiseeritud kuritegevuse vastast võitlust ning minna juhtumipõhiselt lähenemisviisilt üle organisatsioonide vastu suunatud strateegiale, et teha kahjutuks suured rahvusvaheliselt levinud organisatsioonid; märgib, et selline strateegia peaks hõlmama raske organiseeritud kuritegevuse juhtumite tõhusat uurimist, nende eest süüdistuse esitamist ja lõppotsuse tegemist, sh finantsuurimine, süstemaatiline rahavoogude jälgimine, jõuline järelevalvesüsteem kuritarvituste vältimiseks ning suuremate rahaliste ja inimressursside eraldamine organiseeritud kuritegevusega tegelevale prokuratuurile, mis peaks olema igasugusest põhjendamatu poliitilisest mõjust sõltumatu;

27. väljendab muret äärmuslaste ja organiseeritud kuritegevuse rühmituste kasvava vägivalda pärast ning palub ametiasutustel tagada, et uurivate ajakirjanike ja rikkumisest teatajate avastatud juhtumeid uuritaks nõuetekohaselt ja kõik juhtumitega seotud ametnikud võetaks vastutusele;

Neljapäev, 25. märts 2021

28. märgib murega, et kohtusüsteemi mõjutatakse endiselt poliitiliselt, ja lisab, et kohtusüsteemi aruandluse, professionaalsuse, sõltumatuse ja üldise tõhususe tagamist tuleb tugevdada, sealhulgas vaadata vajaduse korral läbi kehtiv töölevõtmise ja personalijuhtimise süsteem; märgib, et valitsus on koostanud põhiseadusreformide kohta ettepaneku, millele Veneetsia komisjon on andnud positiivse hinnangu ning mille valitsus on saatnud rahvuskogu pädevale komisjonile;
29. rõhutab, et põhiseadusreformide juures on oluline ulatuslik konsulteerimisprotsess; peab kahetsusväärseks, et Serbia parlamendi eelmine koosseis ei suutnud vastu võtta põhiseadusreforme, mille eesmärk on tugevdada kohtusüsteemi sõltumatust; soovib võtta võimalikult kiiresti vastu põhiseadusreformid, konsulteerides kohtunike ja prokuröride ühenduste ning muude asjaomaste poliitiliste osalejatega, sealhulgas parlamendivälise opositsiooniga;
30. kordab, et oluline on võtta kiiresti vastu Vojvodina autonoomse piirkonna rahastamise seadus;
31. väljendab muret parlamendi uue koosseisu tõhusa toimimise pärast, sest parlamendis puudub opositsioon ja parlamendi legitiimsuse on opositsioonierakonnad kahtluse alla seadnud, samuti on Serbia president juba välja kuulutanud parlamendi ametiaja lühendamise, kusjuures parlament teeb kaugeleulatuvaid põhiseaduslikke muudatusi ilma avatud, kaasava ja demokraatliku avaliku aruteluta, eeskätt kohtusüsteemi vallas;
32. väljendab heameelt rahvuskogu tegutsemisviisis toimunud muudatuste üle selle suunas, et taastada tavad ja menetlused ning järgida kodukorda; väljendab kahetsust selle pärast, et üldine parlamentaarne järelevalve täidesaatva võimu üle on jäänud pigem formaalsuseks; rõhutab, et õigusloome protsessi kvaliteedi parandamiseks, tõhusa parlamentaarset järelevalvet tagamiseks ja parlamendi süsteemsete puuduste kõrvaldamiseks, sealhulgas venitamistaktika, kiirmenetluste arvu ja omavahel mitteseotud punktide sama päevakorrapunkti alla koondamise tava vähendamiseks, on vaja menetluste ja tavade edasist sisulist reformimist;
33. rõhutab, et õigusloomeprotsessi kvaliteeti tuleb veel parandada, suurendades läbipaistvust ja sotsiaalset ja poliitilist dialoogi ning tagades, et sõltumatutele reguleerivatele organitele antakse volitused oma järelevalveülesandeid tõhusalt täita; märgib, et parlament arutas täiskogu istungil sõltumatute organite aastaaruandeid ja võttis vastu järeldused;
34. kutsub äsja valitud parlamenti üles suurendama jõupingutusi, et tagada õigusloomeprotsessi läbipaistvus, kaasatus ja kvaliteet ning tõhus parlamentaarne järelevalve; nõuab samuti lisameetmete võtmist, et tagada pooltevaheline dialoog ja kodanikuühiskonna suurem roll, sest see on jätkuvalt hästi toimiva demokraatia oluline osa; väljendab muret läbipaistvuse puudumise pärast võrdõiguslikkuse kaitse voliniku ametisse tagasimääramise protsessis;
35. nõuab tõhusat koostööd sõltumatute reguleerivate organitega ning rahvuskogu suuremat kaasamist valitsuse ja haldusasutuste järelevalvesse ja kontrollimisse; nõuab, et rahvuskogu kaasataks sisuliselt läbirääkimistesse Serbia ELiga ühinemise üle kooskõlas 16. detsembri 2013. aasta resolutsiooniga rahvuskogu rolli ja Serbia ELiga ühinemise läbirääkimiste põhimõtete kohta;
36. rõhutab, et sõltumatute reguleerivate asutuste, sh riigi ombudsmani, korruptsioonivastase ameti, riikliku auditeerimisasutuse ning riikliku tähtsusega teabe ja isikuandmete kaitse eest vastutava voliniku rolli tuleb täiel määral tunnustada ja toetada; palub, et Serbia rahvuskogu osaleks sõltumatute reguleerivate asutuste, eelkõige ombudsmani järelduste ja soovitude elluviimises;
37. tuletab meelde, et üks Euroopa sotsiaalse mudeli alustaladest on sotsiaalne dialoog ning et valitsuse ja sotsiaalpartnerite vahel toimuv korrapärane konsulteerimine on sotsiaalsete pingete ja konfliktide ennetamisel äärmiselt tähtis; toonitab, et on ülioluline, et sotsiaaldialoog oleks enam kui vaid teabevahetus, ning et huvitatud pooltega tuleks oluliste seaduste osas konsulteerida enne, kui need jõuavad parlamendi menetlusse;
38. märgib murega, et Serbia rahvuskogu on tulnud pärast 2020. aasta märtsis eriolukorra väljakuulutamist kokku ainult 44 päeval, mis õhustab parlamendi kui peamise parlamentaarset demokraatia institutsiooni positsiooni, mis on sätestatud Serbia põhiseaduses; märgib murega, et rahvuskogu ei alustanud selgest parlamendienamusest hoolimata täiskoormusega tööd pikka aega pärast lõplike valimistulemuste väljakuulutamist 5. juulil 2020. aastal; palub rahvuskogul hoiduda parlamendi arutelude ajal solvavast vaenu sütitavast keelekasutusest ja võidelda vaenukõnega; rõhutab opositsiooni töö tähtsust demokraatias;

Neljapäev, 25. märts 2021

39. toonitab, et solvav keelekasutus, hirmutamine ja laimukampaaniad, mida parlamendiliikmed rahvuskogu täiskogul poliitiliste vastaste ja meedia esindajate suhtes kasutavad, rikuvad demokraatlike tavasid ja põhiväärtusi ning sellist tegevust tuleks vastavalt kodukorrale kindlalt hukka mõista ja karistada; on šokeeritud, et mitmed parlamendiliikmed ja valitsusmeelsed tabloidid organiseerisid hiljuti rünnakud uurivate ajakirjanike ja kodanikuühiskonna liikmete vastu, sealhulgas sõltumatu meediavõrgustiku KRIK liikmete ja valitsusväliste organisatsioonide, nagu CRTA ja Avatud Parlamendi vastu, kujutades neid organiseeritud kuritegelike rühmituste kaasosalistena ja kupeldajatena, ja see on räägelt vastuolus parlamendiliikmete käitumisjuhendiga, mille nad ise parlamendis hiljuti vastu võtsid;

40. väljendab heameelt uue meediastrateegia tegevuskava vastuvõtmise ning asjaolu üle, et strateegia ja tegevuskava rakendamise jälgimiseks loodi töörühm;

41. väljendab muret uurivate ajakirjanike väidete pärast, et valitsus manipuleeris poliitiliste ja valimistega seotud eesmärkide saavutamiseks COVID-19 statistikaga; taunib valitsusametnike väärinfo levitamise kampaaniat seoses ELi abiga pandeemia ajal; rõhutab, et usaldus ja läbipaistvus on valitsuse COVID-19 vastastes jõupingutustes eriti olulised, ning nõuab seetõttu tungivalt, et Serbia valitsus esitaks kodanikele kogu asjakohase teabe pandeemia, sealhulgas vaktsiinide kohta;

42. on seisukohal, et kahe üleriigilise leviga telekanali omandamine 2018. aasta detsembris ühe võimuerakonnaga seotud isiku poolt oli samm selle suunas, et võimuerakond monopoliseerib riigis meediamaastiku; nõuab, et ametivõimud tagaksid ja säilitaksid ausaks konkurentsiks ja läbipaistvuseks vajalikud tingimused kõigi tulevaste meedia valdkonnas toimuvate omanditehingute puhul; palub kõigi Serbias üleriigilise leviga telekanalite toimetustel järgida kõrgeimaid kutsestandardeid ning võimaldada regulaarselt eriarvamuste avaldamist;

43. peab kahetsusväärseks, et meediavabadus on vähenenud ja sagenenud on solvav keelekasutus, hirmutamine ja isegi vaenukõne parlamendi opositsiooniliikmete, valitsusväliste organisatsioonide, ajakirjanike ja prominentsete isikute aadressil ka võimuerakondade liikmete poolt, kelle kohustus kohelda kõiki meedia esindajaid austusega on äärmiselt tähtis; nõuab tungivalt, et Serbia ametivõimud võtaksid viivitamata meetmeid väljendusvabaduse ja meedia sõltumatuse tagamiseks ning tagaksid selliste juhtumite nõuetekohase uurimise;

44. peab kahetsusväärseks, et Serbia ametiasutused on täitnud vaid osaliselt pooltevahelise dialoogi raames võetud kohustusi, mis on seotud elektroonilist meediat reguleeriva asutuse ja avalik-õigusliku ringhäälinguga, või need üldse täitmata jätnud; tuletab meelde, et vabal ja sõltumatul meedial on demokraatias oluline roll; peab kahetsusväärseks, et pärast erakondadevahelise dialoogi esimese etapi lõppu ei ole elektroonilist meediat reguleeriv asutus ja avalik-õiguslik ringhääling taastanud oma tegevusega usaldusväärset avalikkuse ja opositsiooniparteide silmis; märgib, et valitsus moodustas ajakirjanike ohutuse tagamiseks töörühma, kuid kõik Serbia sõltumatute ajakirjanike ja meedia ühendused on sellest juba loobunud, kuna rühm ei reageerinud valitsusmeelsete tabloidide rünnakutele kuritegude ja korruptsiooni uurimise võrgustiku (KRIK) uuriva veebiportaali ajakirjanike vastu;

45. märgib murega, et kodanikuühiskonna organisatsioonidel tuleb tegutseda keskkonnas, mis ei ole avatud kriitikale; nõuab tungivalt, et Serbia rahandusministeeriumi rahapesu tõkestamise amet selgitaks täielikult olukorda seoses kodanikuühiskonna organisatsioonide ja ajakirjanike väidetava rahapesu uurimisega, ning nõuab tungivalt, et ametivõimud hoiduksid nende organisatsioonide ja üksikisikute meelevaldsest ründamisest; palub Serbia ametiasutustel peatada kodanikuühiskonna ja sõltumatu meedia tegevusruumi vähendamine ning tagada, et neil oleks võimalik tegutseda piirangutevabalt, sh nii, et neid organisatsioone ei hirmutata ega kriminaliseerita; nõuab tungivalt, et ametiasutused kujundaksid võimalikult kiiresti õhkkonna, mis toetab kõigi kodanikuühiskonna organisatsioonide tegevust;

46. palub komisjonil ja Euroopa välisteenistusel tihendada koostööd kodanikuühiskonna, valitsusväliste organisatsioonide ja kohapealse sõltumatu meediaga ning neid rohkem toetada; kinnitab taas oma toetust Euroopa demokraatlike poliitiliste sihtasutuste tööle Serbia demokraatlike protsesside tugevdamisel ja uue poliitiliste liidrite põlvkonna kasvatamisel;

47. mõistab kindlalt hukka kõik vägivaldaaktid ja märgib, et politsei jõudude ebaproportsionaalse kasutamise juhtumid 2020. aasta juuli meelevaldustel väärivad ametivõimude erilist tähelepanu muu hulgas ka seetõttu, et politseiametnikud ei tee koostööd kohtusüsteemi ja prokuratuuriga; nõuab tungivalt, et Serbia ametivõimud uuriks nõuetekohaselt kõiki juhtumeid, kus politsei on ületanud oma volitusi, eesmärgiga vältida karistamatust ja suurendada üldsuse usaldust politsei

Neljapäev, 25. märts 2021

vastu, samuti selleks, et isikutel, kes on väidetavalt politsei väärkäitumise ohvrid, oleks lihtsam esitada kaebusi ja saada hüvitist, ning kutsub ametivõime näitama üles nulltolerantsi kutse-eetikat või kriminaalõigust rikkuvate õiguskaitseametnike suhtes;

48. märgib, et inimõiguste kaitse õiguslik ja institutsiooniline raamistik on formaalselt üldjoontes olemas, kuid selles puuduvad tõhusad mehhanismid nende põhiõiguste tulemuslikuks tagamiseks; nõuab, et kõik tulevased muudatused kehtivates inimõiguste kaitset käsitlevates seadustes, sealhulgas avaliku tähtsusega teabele vaba juurdepääsu tagamise seaduses, tehtaks läbipaistvalt ja kõiki asjaomaseid sidusrühmi kaasates; nõuab kõnealuse raamistiku tõhusamat rakendamist, pöörates erilist tähelepanu ühiskonna vähimkaitstud rühmadele, sealhulgas rahvusvähemustele hariduse valdkonnas; palub Serbial võimaldada vähemuskeelte kasutajatele mittediskrimineerival viisil hariduse andmine ja see tagada, eraldada neile riiklikus ja kohalikus meedias oma ruum ning tagada võrdsed võimalused nende asjakohaseks esindatuseks poliitikas, avalikus halduses ja kohtusüsteemis;

49. väljendab heameelt selle üle, et Serbia on koostöös ELiga suurendanud jõupingutusi roma kogukonna kaasamiseks ja on eelkõige parandanud nende elutingimusi; palub Serbia ametiasutustel tegelda romade struktuurse diskrimineerimisega nende kodanikustaatuse, tervishoiu, hariduse ja tööhõive osas; nõuab tungivalt, et Serbia parandaks ja lihtsustaks romade lõimimisega tegelevat haldusstruktuuri, jaotades muu hulgas selgelt nende ülesanded, koordineerides tegevust riiklike ja kohalike ametiasutuste vahel ning võttes eelarve koostamisel arvesse romade vajadusi;

50. väljendab heameelt selle üle, et pikalt viibinud põhihariduseks vajalike õpikute bulgaaria keelde tõlkimine on lõpule jõudnud, mis võimaldab bulgaaria rahvusvähemusel saada emakeelset haridust; märgib murega, et kõiki keskhariiduseks vajalikke õpikuid ei ole veel tõlgitud; julgustab Serbia ametiasutusi tagama protsessi kestlikkuse, eraldades piisaval arvul õpetajaid, õpikuid ja lisamaterjale (klassipäevikud, õpilaste hinneteraamatud jms), et vähemustesse kuuluvate õpilaste vajadused oleksid asjakohaselt täidetud;

51. on mures selle pärast, et Serbia ametiasutused ei ole suutnud regionaal- ja vähemuskeelte tegelikku kasutamist edendada;

52. kutsub Serbiat üles tugevdama inimõiguste institutsioone, tagama nende sõltumatuse, eraldama neile vajalikud rahalised vahendid ja inimressursid, tagama nende soovitude õigeaegse järgimise ning võtma vastu ja rakendama uue diskrimineerimisvastase strateegia;

53. palub Serbial suurendada oma statistika esitamise võimet ning viia kiiresti läbi rahvaloenduse, järgides kõrgemaid rahvusvahelisi standardeid ja kaasates protsessi sõltumatud vaatlejad; kordab oma nõudmist paremini koordineerida ja kaasata sidusrühmi ning rakendada ja korrapäraselt läbi vaadata rahvusvähemuste õiguste realiseerimise tegevuskava;

54. on sügavalt mures väidete pärast, et Serbia ametivõimud kuritarvitavad süstemaatiliselt ja diskrimineerivalt elamisõigust käsitlevat seadust ning et Lõuna-Serbias elavate etniliste Albaania kodanike elukoha aadresse kustutatakse registritest; nõuab nende väidete sõltumatut ja põhjalikku uurimist ning nõuab, et Serbia ametivõimud lõpetaksid igasuguse diskrimineerimise;

55. võtab murega teadmiseks kõrge naiste ja laste määra, kes langevad vägivalle ja koduvägivalle ohvriks; võtab teadmiseks Serbia jõupingutused naiste-ja lastevastase vägivalle ning perevägivalle vastu võitlemisel; nõuab siiski tungivalt edasist ja tõhusamat rakendamist ning konkreetsete paranduste tegemist eelkõige praeguse pandeemia ajal, et parandada juurdepääsu kvaliteetsetele teenustele selles valdkonnas;

56. peab tervitatavaks naistevastase vägivalle ja perevägivallega võitlemise eksperdirühma aruannet Serbia kohta, milles rõhutatakse, et Istanbuli konventsiooni rakendamiseks puudub ühtne poliitiline lähenemine, et vaja on ennetavaid meetmeid, et ohvritele teenuste osutamine on lünklik, teadlikkuse ning suutlikkuse tõstmise tase on madal ning paljude naiste teel on konkreetset takistused etnilise päritolu, vaesuse, sotsiaalse päritolu või puude tõttu;

57. väljendab muret selle pärast, et uue soolise võrdõiguslikkuse seadusega on märkimisväärselt hiljaks jäänud, et valdkonnas puudub endiselt kooskõlastamine ja tõhus institutsionaalne korraldus koos vajalike vahenditega ning naiste sotsiaal-majanduslik staatus on ikka veel oluliselt halvem kui meestel ning patriarhaalsed hoiakud ja soolised stereotüübid on ühiskonnas ja avalikes aruteludes laialdaselt levinud ning kohtusüsteemil, prokuröridel ja advokaatidel puuduvad selles valdkonnas teadmised;

Neljapäev, 25. märts 2021

58. kutsub Serbiat üles suurendama jõupingutusi soolise võrdõiguslikkuse ja naiste õiguste valdkonnas, pöörates erilist tähelepanu võrdõiguslikkuse süvalaiendamisele ja tihedamale koostööle kodanikuühiskonnaga, eeskätt naisorganisatsioonidega; rõhutab, et oluline on majandusprogrammides soolise aspekti lisamine;
59. tunneb heameelt naiste suure esindatuse üle parlamendi ja valitsuse uues koosseisus ja loodab, et see viib naiste ja vähekaitsitud rühmade inimõiguste ja poliitiliste vabaduste sisulise edendamiseni; väljendab heameelt rahvusvähemuste märkimisväärse esindatuse üle parlamendis;
60. rõhutab LGBTI-inimeste õiguste kaitse jätkamise vajadust; nõuab, et ametivõimud reageeriks vaenukõnele ja vaenust põhjustatud kuritegudele asjakohasemalt ja tõhusamalt; väljendab heameelt selle üle, et 2019. aastal toimus rahumeelselt kaks geiparaadi; rõhutab, et oluline on, et kõik institutsioonid toetaksid 2022. aasta EuroPride'i ettevalmistamist ning tagaksid kõigi osalejate turvalisuse;
61. väljendab heameelt valitsuse algatuse üle liikuda edasi samasooliste tsiviilpartnerluse ning transsooliste inimeste nime ja soo muutmise õigusliku reguleerimisega vastavalt Euroopa Inimõiguste Kohtu asjaomasele kohtupraktikale, kutsub valitsust üles looma LGBTI-inimestele turvalise keskkonna ning edendada nende suhtes sallivust;
62. nõuab tungivalt, et Serbia parandaks tervishoiuteenuste kättesaadavust puuetega inimeste, HIVi kandvate inimeste, narkootikumide kasutavate laste ja täiskasvanute, vangide, seksitöötajate, LGBTI-inimeste, riigisest põgenike ja romade jaoks, pidades eelkõige silmas praegust pandeemiat ja tervishoiusektori probleeme;
63. tunnustab Serbia osalemist piirkondlikes koostööalgatustes; kutsub Serbiat üles jätkama kõikidel tasanditel pingutusi leppimiseks ja heanaaberlike suhete tugevdamiseks; kutsub Serbiat üles võtma kahepoolsed lepingud täiel määral täitmiseks ja tegelema konstruktiivselt ja õigeaegselt kõigi järelejäänud piirivaidluste lahendamiseks naaberriikidega, kaasa arvatud lepitamisega seotud küsimused, mis on pärit endisest Jugoslaaviast; märgib, et piirialade majanduslikkuse ja sotsiaalseks arendamiseks tuleb teha veel rohkem pingutusi; tunnustab piirkondliku integratsiooni algatust, mis seondub majanduse arendamisega;
64. tunnustab piirkondliku koostööndukogu konstruktiivset rolli ja Serbia aktiivset osalemist selles; rõhutab piirkondliku koostöö tähtsust COVID-19 kriisi ajal ja toonitab, et piirkondlik koostöö ja heanaaberlikud suhted on seotud Serbia eesmärgiga luua endale edukas ELiga ühinemise väljavaade;
65. rõhutab, et Serbia ja Kosovo suhete normaliseerimine on nende kahe riigi ELiga ühinemise prioriteet ja eeltingimus, mis on oluline ka stabiilsuse ja heaolu tagamiseks selles piirkonnas laiemalt; märgib tunnustavalt mõlema riigi suurenenud osalust ELi vahendatud dialoogis ning nõuab aktiivset ja konstruktiivset osalemist ELi eriesindaja juhitud ja ELi vahendatud dialoogis, millega piüütakse jõuda laiaulatusliku, kestliku ja õiguslikult siduva kokkuleppeni, mis oleks kooskõlas rahvusvahelise õigusega;
66. kordab oma üleskutset jätkata heas usus ja õigeaegselt kõigi juba saavutatud kokkulepete täielikku täitmist, muu hulgas luua viivitamata serblaste enamusega kohalike omavalitsuste ühendus/kogukond; palub Euroopa välisteenistusel luua mehhanismi, mille abil jälgida ja kontrollida kõigi seni saavutatud kokkulepete täitmist, ning anda Euroopa Parlamendile korrapäraselt aru olukorra kohta; kinnitab sellega seoses oma täielikku toetust Miroslav Lajčákile, ELi eriesindajale Serbia ja Kosovo dialoogis;
67. kutsub Serbia ja Kosovo valitsusi üles hoiduma sammudest, mis võiksid kahjustada kahe riigi vastastikust usaldust ja seada ohtu dialoogi konstruktiivse jätkumise; kordab, et peab Serbia ja Kosovo puhul oluliseks nende mitmerahvuselist olemust ning et etniliselt homogeensed riigid ei tohiks olla selle piirkonna eesmärgiks;
68. kutsub Serbia ja Kosovo ametiasutusi üles edendama kohalike kogukondade vahel inimestevahelisi kontakte, et tugevdada dialoogi ka valitsusvälisel tasandil; kordab oma üleskutset ametivõimudele: hoiduda vaenu õhutavast väljendusviisist teiste etniliste rühmade suhtes; peab kahetsusväärseks, et Mitrovica sild ei ole veel kogu liiklusele avatud, kuigi renoveerimistööd on lõpetatud;
69. väljendab rahulolu selle üle, et Serbia on aktiivselt ja konstruktiivselt osalenud Kosovoga peetavas dialoogis ning täitnud Brüsseli lepinguga kokku lepitud kohustusi;
70. tunnustab Serbia ja Kosovo head piirkondlikku koostööd võitluses COVID-19 pandeemia leviku vastu, sealhulgas Mitrovica linnapeade koostööd ja tervishoiuministrite suhtlust;

Neljapäev, 25. märts 2021

71. rõhutab piirkondliku koostöö tähtsust sõjakuritegude ja kadunud isikute juhtumite uurimisel, mis hõlmab suuremaid pingutusi sõjakuritegude eest langetatud kohtuotsuste tunnustamiseks ja täitmiseks, matmispaikade uurimist, vaenu õhutamise ja sõjakurijategijate ülistamise vastustamist ning riigi prokuröride toetamist kurjategijate kohtu alla andmisel; kutsub Serbia ametivõime üles jätkama pingutusi nende probleemide vastu võitlemiseks ning mõistma hukka igas vormis vaenu õhutamise ja hirmutamiskampaaniad ning genotsiidi, inimsusevastaste kuritegude ja sõjakuritegude avaliku heakskiitmise ja nende kuritegude eitamise; peab kahetsusväärseks, et mõned Serbia ametivõimud ja poliitikud eitavad jätkuvalt Srebrenica genotsiidi; tunnustab kodanikuühiskonna organisatsioonide tegevust lepitamise, üleminekuperioodil õigusemõistmise ja asjakohase hüvitamise vallas;

72. tunnustab Serbia jätkuvat koostööd Sarajevo deklaratsiooni protsessi raames ning tuletab meelde stabiliseerimis- ja assotsieerimislepinguga võetud kohustust teha täielikku koostööd endise Jugoslaavia asjade rahvusvahelise kriminaalkohtuga (mille töö on juba lõppenud) ja ÜRO kriminaalkohtute rahvusvahelise jälreltegevuse mehhanismiga ning nõuab, et Serbia astuks vastu kõigile pingutustele õõnestada siiani saavutatud tulemusi ja moonutada endise Jugoslaavia asjade rahvusvahelise kriminaalkohtu tuvastatud asjaolusid;

73. kinnitab oma toetust algatusele luua endise Jugoslaavia territooriumil toime pandud sõjakuritegude ja muude raskete inimõiguste rikkumise asjaolude uurimise piirkondlik komisjon (RECOM); rõhutab piirkondliku noorte koostööameti (RYCO) ja selle töö tähtsust; märgib, et Euroopa Komisjon on koroonaviiruse pandeemia tõttu soovitanud Novi Sadi Euroopa kultuuripealinnaks oleku 2021. aastalt edasi 2022. aastale;

74. märgib tunnustavalt, et Serbiale anti 2019. aastal Erasmus+ programmis programmiiriigi staatus;

75. tunnustab Serbia edusamme toimiva turumajanduse arendamisel; kutsub Serbiat üles jätkama pingutusi konkurentsivõime ning pikaajalise kestliku ja kaasava majanduskasvu edendamiseks struktuurireformide kaudu, seda eelkõige energiasektoris, tööturul ning õiguskeskkonna läbipaistvuse ja prognoositavuse suurendamise kaudu; rõhutab noorte ettevõtlusoskuste arendamise tähtsust ja kutsub Serbia valitsust üles tegelema otseselt korruptsiooniprobleemiga, mis takistab toimiva turumajanduse arengut, ning tegelema riikide korruptsioonivastase ühenduse (GRECO) 2020. aastal tõstatatud probleemidega;

76. märgib, et Serbia tervishoiusüsteem kannatab endiselt kõigil tasanditel ressursside puuduse ja professionaalse tööjõu väljavoolu all, mille tõttu jääb COVID-19 pandeemia ajal puudu meditsiiniseadmetest, meditsiinilistest teadmistest ja laborite testimisvõimekusest; kutsub Serbiat üles tegema reforme eesmärgiga tugevdada rahvatervist, parandada sotsiaalkaitset ja toetada erasektorit, et leevendada COVID-19 majanduslikke tagajärgi;

77. tunnustab Serbia häid saavutusi sellistes majanduse ja rahandusega seotud valdkondades nagu äriühinguõigus, intellektuaalomandiõigus, konkurents ja finantsteenused ning juhtimisvastutus ja auditid; märgib siiski, et riigihangete valdkonnas on vaja veel rohkem pingutada;

78. väljendab muret Hiina kasvava mõju pärast Serbias ja Lääne-Balkani riikides ning Hiina investeringute ja laenude läbipaistmatuse ning keskkonna- ja sotsiaalse mõju puuduliku hindamise pärast; kutsub Serbiat üles tugevdama Hiina äritegevuse suhtes õigusnormidele vastavuse nõudeid;

79. kutsub Serbiat üles suurendama energiasektori kestlikkust: mitmekesistama energiaallikaid, alustama vähese CO₂-heitega majandusele üleminekut, edendama taastuvate energiaallikate ja vähemsaastavate kütuste kasutamist ning samal ajal kaotama nõuetele mittevastavad söetootmise toetused; kutsub Serbiat üles võtma vajalikke meetmeid keskkonnatundlike alade säilitamiseks ja kaitsmiseks ning tõhustama riikliku heitkoguste vähendamise kava rakendamise ja järgimise järelevalvet;

80. tunnustab suurima tuulepargi Čibuk 1 käivitamist ning Serbia ja Bulgaaria vahelise gaasiühenduse tagamisel tehtud edusamme; märgib murega, et energiaühenduse lepingu järgimine on püsivalt puudulik ja lepingut rikutakse; kordab oma nõudmist seada Lääne-Balkani riigid ELi ühendusstrateegia keskmesse;

81. tunnustab Serbia aktiivset osalemist transpordihenduses ja üleeuroopalise transpordivõrgu projektides, sealhulgas Niš-Merdare-Pristina maantee ehituses;

82. väljendab rahulolu 2019. aasta aprillis allkirjastatud uue piirkondliku rändluslepe jõustumise üle;

Neljapäev, 25. märts 2021

83. nõuab, et Serbia ametivõimud tagaksid vastavuse ELi kliimakaitse ja keskkonna ning energiatõhususe standarditele ja poliitikaeesmärkidele, eelkõige Lääne-Balkani rohelise tegevuskava Sofia deklaratsiooni valguses, sealhulgas (kuid mitte ainult) süsinikdioksiidi heitkoguste hinna kasutuselevõtmise, energiatõhusust käsitleva õiguse ajakohastamise ning riikliku integreeritud kliima- ja energiakava väljatöötamise ja vastuvõtmise, et hõlbustada üleminekut ringmajandusele ning võtta vastu vajalikud meetmed keskkonnatundlike alade säilitamiseks ja kaitseks;
84. soovib Serbial lõpule viia riikliku elektri- ja gaasisektori reformimise, tagades eelkõige võrguhaldurite eraldamise, ning tegutseda Pariisi kokkulepet ja energiaühenduse lepingust tulenevaid rahvusvahelisi kohustusi järgides piirkondliku ühendatuse ja piirkondliku energiaturu väljakujundamise nimel;
85. on mures õhusaaste kõrge taseme pärast Serbias ja nõuab, et ametivõimud võtaksid viivitamata meetmeid õhukvaliteedi parandamiseks, eelkõige suurtes linnades ja tööstuspiirkondades, nagu Smederevo, Bor ja Kolubara; rõhutab, et oluline on leida kestlikud lahendused ning piirata pruunsöe ja muu kalorivaese söe kasutamist energia ja soojusenergia tootmises;
86. peab kahetsusväärseks, et midagi ei võeta ette Dragovištitsa jõe saastamise vastu selles piirkonnas tegutsevate kaevanduste poolt;
87. väljendab rahulolu selle üle, et Serbia toetab jätkuvalt ELi välis- ja julgeolekupoliitika üldist strateegiat;
88. kordab, et tähtis on tagada kooskõla ELi ühise välis- ja julgeolekupoliitikaga (ÜVJP), mis peab järk-järgult saama Serbia välispoliitika lahutamatuks osaks, kuna see on ühinemisprotsessis oluline tingimus; väljendab muret selle üle, et Serbial on kooskõla saavutamise määral selle piirkonna riikide seas kõige madalam; märgib, et mõned valitsusametnikud ja poliitikud esinevad ajuti jätkuvalt avaldustega, milles seatakse kahtluse alla Serbia välispoliitiline suund; peab murettekitavaks, et Serbia on ÜRO Peaassambleel korduvalt toetanud Venemaad Krimmi annekteerimise küsimuses;
89. väljendab rahulolu selle üle, et Serbia ühines ELi seisukohaga Valgevene presidendivalimiste kohta; on aga jätkuvalt mures selle pärast, et Serbia ei ole ühinenud Valgevene ametnikele kehtestatud sanktsioonidega ega ELi seisukohaga Hiina uue julgeolekuseaduse kohta; kutsus Serbiat üles suuremal määral omaks võtma komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ELi nimel tehtud avaldusi ning nõukogu otsuseid, kaasa arvatud otsuseid sanktsioonide kohta;
90. võtab teadmiseks, et 4. septembril 2020 allkirjastasid Serbia ja Kosovo Washingtonis majandusliku normaliseerimise kokkulepped; peab aga kahetsusväärseks tekstis sisalduvaid sätteid, milles nõutakse, et Kosovo lõpetaks rahvusvaheliste organisatsioonide liikmeks astumise taotlemise; väljendab rahulolu USA osaluse taastamise üle ning rõhutab, et EL ja USA peavad tugevdama oma partnerlust ja tegevuse koordineerimist Lääne-Balkani riikides; rõhutab, et Atlandi-ülene koostöö on piirkonna stabiilsuse tagamiseks oluline tegur, ning rõhutab ELi juhtivat rolli vahendajana Serbia ja Kosovo suhete normaliseerimise protsessis;
91. tuletab meelde, et Serbia Iisraeli suursaatkonna üleviimine Tel Avivist Jeruusalemma oleks vastuolus Euroopa Liidu seisukohaga, et Iisraeli ja Palestiina vaidluse pikaajaline lahendus on kahe riigi kooseksisteerimine;
92. nõuab Euroopa Liidu ja Serbia koostöö tugevdamist võitluses manipuleeriva desinformatsiooni ning küber- ja hübriidohtude vastu, millega püütakse lõhestada ühiskondi, diskrediteerida ELi ja õõnestada selle piirkonna ELiga integreerumise perspektiivi; soovib võtta konkreetseid meetmeid vastupanuvõime ja küberjulgeoleku suurendamiseks ning kutsus Serbiat, Euroopa Komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles toetama meetmeid, millega püütakse tugevdada meedia pluralismi ja kvaliteetset ajakirjandust; rõhutab vajadust parandada Euroopa Liidu poolset koordineerimist, et võidelda sageli Serbiast lähtuvate desinformatsiooni levitamise piirkondlike kampaaniate vastu, näiteks Balkanile keskenduva tippkeskuse võimaliku loomise kaudu;
93. on eriti mures Kremlist lähtuva desinformatsiooni pärast, mida levitatakse Serbia Sputniku ja teiste kohapealsete kanalite vahendusel; palub Serbia ametivõimudel uuesti läbi vaadata selliseid operatsioone võimaldava korra, et vähendada desinformatsiooni nii Serbias endas kui ka väljaspool, ning suurendada pingutusi võitluses desinformatsioonikampaaniatega, mis on COVID-19 pandeemia algusest saadik paisunud;
94. võtab teadmiseks piirihalduskoostöö kokkuleppe sõlmimise Serbia ning Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti (Frontex) vahel, mis võimaldab Frontexil toetada Serbiat piirihalduses ja korraldada ühisoperatsioone; märgib, et Serbia on etendanud aktiivset, koostööaldist ja konstruktiivset rolli ELi välispiiride haldamisel;

Neljapäev, 25. märts 2021

95. kinnitab, et EL on Serbia peamine kaubanduspartner, investor ja abiandja; võtab teadmiseks, et 2019. aasta oktoobris otsustas Serbia allkirjastada vabakaubanduslepingu Euraasia Majandusliiduga; loodab siiski, et Serbia ühineb ELi kaubanduspoliitikaga; tuletab meelde liidu kindlat tahet oma huve kaitsta – leevendada Euraasia Majandusliiduga sõlmitud vabakaubanduslepete kahjulikku mõju stabiliseerimis- ja assotsieerimislepingu allkirjastanud Euroopa Liidu kandidaatriikidele, nagu Serbia; avaldab kahetsust, et Serbia ei ole ikka veel Maailma Kaubandusorganisatsiooni liige;

96. kutsub Serbiat üles parandama kooskõla ELi tööõigusega, võtma vastu uue streigiõiguse seaduse, tegelema deklareerimata töö probleemiga ning parandama kontrollimeetmete järelevalvet käsitlevat õigusakti, et viia see vastavusse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni asjaomaste konventsioonidega, mille Serbia on ratifitseerinud;

97. kutsub Serbiat üles tagama sotsiaal- ja tööhõivepoliitika vajadusteks piisavad rahalised ja institutsioonilised vahendid;

98. tunnustab Serbia jätkuvat osalemist ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika (ÜJKP) raames toimuvates kriisiohjemiesioonides ja -operatsioonides; kutsub Serbiat üles kinni pidama praeguseks endale võetud kohustustest saata personal neljale ÜJKP missioonile ja operatsioonile ning taotlema edaspidi uusi osalemisvõimalusi; tunnustab ELi ja Serbia vahel sõlmitud terrorismivastase võitluse kokkuleppeid; väljendab sellega seoses rahulolu terrorismi ja vägivaldse äärmusluse vastases võitluses piirkondliku ja rahvusvahelise koostöö edenemise üle;

99. peab murettekitavaks Serbia suurenevat sõltuvust Hiina Rahvavabariigi kaitse- ja julgeolekuvarustusest ja -tehnoloogiast, mis hõlmab muu hulgas massilise järelevalve süsteemi Belgradis ning massilist isikuandmete kogumist ilma asjakohaste kaitsemeetmeteta, ning peab murettekitavaks julgeolekusektori riigihangete korralduse vähest läbipaistvust; on jätkuvalt mures Serbia ja Venemaa tiheda poliitilise ja sõjalise koostöö pärast, sealhulgas jätkuvalt Nišis asuvate Venemaa õhurajatiste pärast; kutsub Serbiat üles võtma omaks ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika ning selle vahendid;

100. kordab oma üleskutset Serbia ametivõimudele: jätkata jõupingutusi endiste kommunistlike salateenistuste pärandi lammutamiseks, avades üldsusele juurdepääsu nende teenistuste dokumentidele, mis on üks samm Serbia demokraatiseerimise teel; kutsub Serbiat üles tõhustama õigusjärgluse protsessi ja täitma endise Jugoslaavia ühisarhiivi jagamisega seotud kohustused; kordab sellega seoses, et äärmiselt tähtis on täielik juurdepääs kõigile arhivaalidele, eriti endise Jugoslaavia salateenistuste ja Jugoslaavia armee salateenistuse materjalidele; kordab oma üleskutset ametivõimudele: teha paremini kättesaadavamaks Jugoslaavia endiste vabariikidega seotud arhiivid ja tagastada need asjaomastele riikidele, kui nende valitsused seda taotlevad;

101. tuletab meelde, et EL on Serbiale suurim finantsabi andja; tunnustab komisjoni pingutusi teha Lääne-Balkani riikidesse investeringuid strateegilisemal alusel, spetsiaalse Lääne-Balkani majandus- ja investeerimiskava kaudu; tunnustab majandus- ja investeerimiskava tähtsust kestliku ühenduvuse, inimkapitali, konkurentsivõime ja kaasava majanduskasvu toetamisel ning piirkondliku ja piiriülese koostöö tugevdamisel, pidades silmas kohaliku ja piirkondliku tasandi haldusasutuste võimalusi neist investeringutest kasu saada; rõhutab, et kõik investeringud peavad olema kooskõlas Pariisi kokkuleppe Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkidega;

102. rõhutab, et majandus- ja investeerimiskava peaks soodustama vajalikke struktuurireforme infrastruktuuri, energeetika, keskkonna ja hariduse vallas ning seda kava tuleks rakendada võimalikult kiiresti ja tõhusalt, et muuta ELi rahastatavad projektid nähtavamaks ning tõsta Serbia kodanike usaldust Euroopa Liidu ja selle institutsioonide vastu;

103. kutsub kaaseadusandjaid üles viimistlema tulevase ühinemiseelse abi rahastamisvahendi (IPA III) stiimuleid ja tingimuslikkust ning kasutama raskete tagasilööride korral peatamise korda; peab ülimalt vajalikuks, et IPA III toetaks põhiväärtuste ja hea valitsemistava edasist tugevdamist usub, et ühinemisprotsessi ümberpööratavuse põhimõte „rohkema eest rohkem ja vähema eest vähem“ peaks uuendatud meetodika alusel selgelt kajastuma ka ühinemiseelses rahastamises; kordab, et finantsabi ulatus peaks vastama sellele, kui suurel määral reforme tegelikult ellu viiakse;

104. palub Serbia ametiasutustel võimalikult hästi ära kasutada Euroopa Liidu ühinemiseelse abi rahastamisvahendi ümberjaotamist, et aidata leevendada COVID-19 pandeemia sotsiaalset ja majanduslikku mõju; rõhutab, et oluline on pöörata erilist tähelepanu kaitsetumatele rühmadele;

Neljapäev, 25. märts 2021

105. kordab, et EL pakkus Lääne-Balkani riikidele kiiresti toetust, et aidata lahendada COVID-19 pandeemia tõttu tervishoius tekkinud hädaolukorda ning kergendada piirkonna sotsiaalsel ja majanduslikku taastumist;
106. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles eraldama kõigi Lääne-Balkani riikide kodanikele piisavalt COVID-19 vaktsiine;
107. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon Euroopa Ülemkogu eesistujale, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele ning Serbia presidendile, valitsusele ja parlamendile.
-